

โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning)

กรมปศุสัตว์

ปีงบประมาณ 2558

1. หลักการและเหตุผล

จากข้อมูลการสำรวจสถิติการเลี้ยงปศุสัตว์ของประเทศไทย จะเห็นว่ามีการเลี้ยงปศุสัตว์กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรรายย่อยซึ่งเลี้ยงตามวิถีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่ได้คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ว่ามีความเหมาะสมในการเลี้ยงปศุสัตว์หรือไม่ ซึ่งในการเลี้ยงปศุสัตว์ให้ได้ผลผลิตและมีประสิทธิภาพนั้น จะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางธรรมชาติเกี่ยวข้องหลายอย่าง เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ดัชนีความร้อนชื้น แหล่งน้ำ เป็นต้น รวมทั้งเกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่มการผลิต ขาดความเข้มแข็ง ไม่มีอำนาจในการต่อรองด้านการผลิตและการตลาด ทำให้ปริมาณการผลิตออกสู่ตลาดไม่สม่ำเสมอ ส่งผลกระทบทางด้านราคา และภาครัฐไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

กรมปศุสัตว์ ได้ตรวจสอบพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงปศุสัตว์ในแต่ละชนิด และแจ้งให้เกษตรกรได้รับทราบเพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจในการเลี้ยงปศุสัตว์ของตนเอง รวมทั้งเพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนงานโครงการส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การลดต้นทุน ของหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องไปส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับเกษตรกร โดยเฉพาะสินค้าปศุสัตว์ที่มีปัญหา ณ ปัจจุบัน คือ ปริมาณโคเนื้อที่มีปริมาณการผลิตไม่เพียงพอ และปัญหาเรื่องปริมาณและคุณภาพน้ำนมดิบ ที่มีปริมาณการผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ และคุณภาพการผลิตยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควรยังมีการปนเปื้อน ทำให้เกษตรกรถูกกดราคาจำหน่าย เกิดปัญหาการร้องเรียนและประท้วงอยู่บ่อยๆ รวมถึงการสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการลดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง โดยให้เกษตรกรลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมมาปลูกพืชอาหารสัตว์ เพื่อเลี้ยงโคเนื้อเสริมรายได้ในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงโคเนื้อ ดังนั้นกรมปศุสัตว์ จึงมีความจำเป็นต้องจัดทำโครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning) ด้านสินค้าปศุสัตว์ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และลดต้นทุนการผลิต ในพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคนม โคเนื้อ และสุกร
2. เพื่อปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม มาปลูกพืชอาหารสัตว์เพื่อเลี้ยงโคเนื้อ

3. เป้าหมาย

1. เพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตในเขตพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงปศุสัตว์สัตว์ จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ โคเนื้อ (เกษตรกร 15,000 ราย) , โคนม (เกษตรกร 5,000 ราย) และ สุกร (เกษตรกร 130 ราย) รวมเกษตรกร 20,130 ราย
2. ปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกพืชข้าวมาเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ที่เหมาะสม จำนวน 1,000 ราย (1,000 ไร่)

4. กิจกรรมหลักดำเนินการ

โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning) ด้านสินค้าปศุสัตว์ จะประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่

4.1 กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม จะดำเนินการส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคเนื้อ โคนม และสุกร ซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรมรอง ดังนี้

4.1.1 กิจกรรมพัฒนาเขตเศรษฐกิจโคเนื้อ

1) หน่วยงานหลัก	สำนักส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์
2) หน่วยงานสนับสนุน	สำนักเทคโนโลยีชีวภาพการผลิตปศุสัตว์ , สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ , สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ , สำนัก ควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ ,สำนักงานปศุสัตว์เขต , กรมส่งเสริมสหกรณ์ , ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
3) ที่ตั้งโครงการ	สำนักส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์
4) พื้นที่ดำเนินการ	จังหวัดที่มีพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคเนื้อ 19 จังหวัด ได้แก่ ลพบุรี นครราชสีมา สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี บุรีรัมย์ ยโสธร สกลนคร ร้อยเอ็ด อุดรธานี เลย นครพนม มหาสารคาม หนองบัวลำภู มุกดาหาร กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สงขลา ปัตตานี
5) หน่วยปฏิบัติ	1. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด/สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ 2. ศูนย์วิจัยฯผสมเทียม 3. ศูนย์/สถานีอาหารสัตว์
6) เป้าหมาย	1. ให้บริการผสมเทียมและบริการผสมโดยพ่อโคพันธุ์ดี 30,000 ตัว ในเกษตรกร 15,000 ราย (เฉลี่ยรายละ 2 ตัว)
7) วิธีดำเนินการ	1. จัดทะเบียนแม่โคพันธุ์ดี จำนวน 30,000 ตัว 2. ทำพันธุ์ประวัติ/ติดเบอร์หู NID จำนวน 30,000 ตัว 3. ตรวจสอบสุขภาพแม่โค (แท้งติดต่อ และ วัณโรค) 4. ให้บริการผสมเทียม จำนวน 30,000 ตัว เกษตรกร 15,000 ราย (เฉลี่ยรายละ 2 ตัว) (พันธุ์ชาโลเล่ , แอังกัส , บรามันท์) 5. อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ และสนับสนุนปัจจัยการผลิต (แร่ธาตุ/ ยาถ่ายพยาธิ / เมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์)
9) ผลผลิตและผลลัพธ์	ผลิตโคเนื้อคุณภาพสูงเข้าสู่ตลาด ทดแทนการนำเข้า โดยผลิตลูกโคเนื้อคุณภาพดีปีละ 21,000 ตัว (ปี 2559 อัตราการผสมติด 70 %)
10) งบประมาณ	19,101,000 บาท

4.1.2 กิจกรรมพัฒนาเขตเศรษฐกิจโคนม

1) หน่วยงานหลัก	สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ / สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ / สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ / สำนักเทคโนโลยีชีวภาพการผลิตปศุสัตว์
2) หน่วยงานสนับสนุน	สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ , สำนักงานปศุสัตว์เขต , สหกรณ์โคนม และศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ
3) ที่ตั้งโครงการ	สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
4) พื้นที่ดำเนินการ	จังหวัดที่มีพื้นที่เหมาะสมมากในการเลี้ยงโคนม 25 จังหวัด ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี สระแก้ว ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ ขอนแก่น สกลนคร อุดรธานี เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี พัทลุง สุโขทัย ชุมพร (32 หน่วย)

5) หน่วยปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำนักงานปศุสัตว์เขต , สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด 2. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ 3. ศูนย์/สถานีวิจัยบำรุงพันธุ์สัตว์ 4. ศูนย์/สถานีพัฒนาอาหารสัตว์
6) เป้าหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. แก้ไขปัญหาระบบการเลี้ยงโคนมให้กับเกษตรกรสมาชิกโคนม จำนวน 5,000 ฟาร์ม โคนม 140,000 ตัว 2. พัฒนาฟาร์มต้นแบบการพัฒนาอาหาร (TMR) เลี้ยงโคนม เพื่อลดต้นทุนการผลิต จำนวน 120 ฟาร์ม
7) วิธีดำเนินการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งหน่วยบริการสุขภาพสัตว์โคนมครบวงจรร่วมกับสหกรณ์โคนม 2. ให้บริการพัฒนาสุขภาพ (โรคแท้งติดต่อ / วัณโรค / ฉีดวัคซีน FMD / รักษาพยาบาล) และแก้ไขปัญหาในระบบสืบพันธุ์ ให้กับสมาชิกสหกรณ์โคนม เกษตรกร 5,000 ราย โคนม 140,000 ตัว 3. ถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้คำแนะนำในการจัดการฟาร์ม / อาหารสัตว์ 4. จัดระบบฐานข้อมูลโคนมเป็นรายตัว/รายฟาร์ม , ติดเบอร์หู NID 5. วิเคราะห์ข้อมูลการผลิตและคุณภาพน้ำนมดิบ 6. ตรวจเยี่ยมและติดตามเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรในระดับพื้นที่
8) ผลผลิต/ผลลัพธ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ฟาร์มโคนมได้รับการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ จำนวน 5,000 ฟาร์ม จำนวนโคนม 140,000 ตัว 2. ฟาร์มโคนมสามารถให้ผลผลิตน้ำนมเฉลี่ยสูงขึ้น 3 % และลดต้นทุนการผลิต 3. เกษตรกรเลี้ยงโคนมมีรายได้เพิ่มขึ้น
9) งบประมาณ	เป็นเงิน 39,894,900 บาท

4.1.3 กิจกรรมพัฒนาเขตเศรษฐกิจสุกร

1) หน่วยงานหลัก	สำนักพัฒนาอาหารสัตว์
2) หน่วยงานสนับสนุน	ศูนย์/สถานีอาหารสัตว์ , สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
3) ที่ตั้งโครงการ	สำนักพัฒนาอาหารสัตว์
4) พื้นที่โครงการ	จังหวัดที่มีพื้นที่เหมาะสมมากในการเลี้ยงสุกร 11 จังหวัด ได้แก่ ชัยนาท ลพบุรี นครราชสีมา มหาสารคาม สกลนคร ลำปาง ลำพูน เพชรบูรณ์ นครปฐม สุราษฎร์ธานี สงขลา
5) เป้าหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการพัฒนาอาหารสุกรเพื่อลดต้นทุนการผลิต ให้กับเกษตรกร ผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยและขนาดกลาง จำนวน 130 ราย 2. ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชอาหารสัตว์และการทำหมักหมกผสมในอาหารสุกร จำนวน 320 ราย
6) วิธีดำเนินการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. คัดเลือกเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยและขนาดกลาง(50 ตัว) ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ 2. อบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในการปลูกพืชอาหารสัตว์และการทำหมักหมกผสมอาหาร 3. สนับสนุนการใช้หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 หมักผสมกับอาหารชั้น (10 %) เลี้ยงสุกรขุน

8) ผลผลิตและผลลัพธ์	1. จำนวนฟาร์มสุกรสาธิตที่มีการปรับเปลี่ยนการให้อาหารสุกร 130 ฟาร์ม 2. ต้นทุนการผลิตสุกรของเกษตรกร ลดลงได้ไม่น้อยกว่าตัวละ 400 บาท
9) งบประมาณ	เป็นเงิน 2,349,300 บาท

4.2 กิจกรรมปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรที่เพาะปลูกในพื้นที่ไม่เหมาะสม

1) หน่วยงานหลัก	สำนักพัฒนาอาหารสัตว์
2) หน่วยงานสนับสนุน	ศูนย์/สถานีอาหารสัตว์ , สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
3) ที่ตั้งโครงการ	สำนักพัฒนาอาหารสัตว์
4) พื้นที่โครงการ	ส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่จังหวัดที่มีพื้นที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคเนื้อ 14 จังหวัด ได้แก่ สระแก้ว ยโสธร บุรีรัมย์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด อุดรธานี นครพนม เลย มุกดาหาร เพชรบุรี ตาก สุพรรณบุรี นครศรีธรรมราช สงขลา
5) เป้าหมาย	ลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอาหารสัตว์เพื่อเลี้ยงโค จำนวน 1,000 ไร่ เกษตรกรร่วมโครงการ 1,000 ราย (รายละ 1 ไร่)
6) วิธีดำเนินการ	<p>1) การคัดเลือกพื้นที่ ใช้ข้อมูลพื้นที่ทำนาข้าวไม่เหมาะสมที่อยู่ในเป้าหมายเขตเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงโคเนื้อจำนวนทั้งสิ้น 14,947,692 ไร่ ให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ขอความร่วมมือเกษตรกรจังหวัด และเกษตรกรอำเภอ คัดเลือกพื้นที่และรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 1,000 ราย ทั้งนี้ต้องเป็นเกษตรกรที่มีการเลี้ยงโคเนื้อหรือกระบือ และมีพื้นที่ทำนาที่จัดเป็นพื้นที่เหมาะสมน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) ให้ร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวไม่เหมาะสมเป็นพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์เพื่อเลี้ยงโค รายละ 1 ไร่ จัดส่งรายชื่อให้ศูนย์/สถานีพัฒนาอาหารสัตว์ พิจารณาจัดทำแผนปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเกษตรกรแต่ละราย</p> <p>2) ศูนย์วิจัย/สถานีพัฒนาอาหารสัตว์ จัดหาท่อนพันธุ์หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 สำหรับปลูกในพื้นที่ 1 ไร่/ราย (ท่อนพันธุ์อัตรา 300 กิโลกรัม/ไร่)</p> <p>3) สนับสนุนการเตรียมดิน ปุ๋ยเคมี เพื่อลดภาระและค่าใช้จ่าย และเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่การทำนาข้าวมาปลูกพืชอาหารสัตว์</p> <p>4) ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร และจัดทำคู่มือการผลิตการจัดการและการใช้ประโยชน์พืชอาหารสัตว์</p>
7) ผลผลิตและผลลัพธ์	<p>- พื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว ได้มีการปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชอาหารสัตว์เพื่อเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 1,000 ไร่</p> <p>- ลดปริมาณการผลิตสินค้าข้าวที่เพาะปลูกในพื้นที่เหมาะสมน้อยหรือไม่เหมาะสม และได้รับผลตอบแทนที่สูงขึ้นต่อการผลิต</p>
10) งบประมาณ	เป็นเงิน 2,322,000 บาท

5. งบประมาณ เป็นเงิน 63,667,300 บาท

5.1 กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม 61,345,200 บาท

- กิจกรรมพัฒนาเขตเศรษฐกิจโคเนื้อ 19,101,000 บาท
- กิจกรรมพัฒนาเขตเศรษฐกิจโคนม 39,894,900 บาท
- กิจกรรมพัฒนาเขตเศรษฐกิจสุกร 2,349,300 บาท

5.2 กิจกรรมปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรที่เพาะปลูกในพื้นที่ไม่เหมาะสม

- กิจกรรมส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์ฯ 2,322,000 บาท

6. ผลผลิตของโครงการ (Output)

6.1 เกษตรกรที่เลี้ยง โคเนื้อ โคนม สุกร ได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุนการผลิต จำนวน 20,130 ราย

6.2 พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว ได้มีการปรับเปลี่ยนเป็นปลูกหญ้า จำนวน 1,000 ไร่

7. ผลลัพธ์ของโครงการ (Out come)

7.1 สินค้าโคเนื้อ โคนม และสุกร มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการภายในประเทศ และสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ

7.2 ราคาสินค้าโคเนื้อ โคนม และสุกร มีเสถียรภาพ และเกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น